

TEMNÉ HLUBINY DUŠE. Naše nevědomí nás deformuje více, než jsme ochotni si připustit, říká psychoanalytik Jiří Kocourek.

Psychoanalýza: Člověk je jako nahý v trní

Můžeme si myslet, že všemu rozumíme a vše máme pod kontrolou, ale skutečným pánem lidské psychiky je nevědomí, v němž se kumulují příčiny našich traumat. Nejúčinnější a zároveň nejbolestivější cestou k jejich odbourání je psychoanalýza, tvrdí docent **JIŘÍ KOCOUREK**, jeden z předních českých odborníků na Freudovu teorii.

Podle Freuda jsou hybnou silou veškerého lidského jednání sexuální pudy. Setkáváte se s touto zjednodušenou představou o psychoanalýze často?

Tato formulace je velmi rozšířená, ale je platná jen pro prvních dvacet třicet let dvacátého století, kdy Freud svou teorii vytvářel. Tehdy byla psychoanalýza skoro synonymem sexuality. V našich podmínkách je

bohužel společnost s psychoanalýzou málo obeznámena a pořád má tendenci sklouzávat k tomuto prvotnímu pohledu, že jde jen o pudy a sex, i když sexualita má samozřejmě stále velký význam.

Mně například z Freudových tvrzení utkvělo, že ženy vnímají absenci penisu v určitém vývojovém stadiu jako defekt. Platí to stále?

To je opět stará teze, určitý anachronismus (*směje se*). To ale neznamená, že by tato skutečnost měla být odmítnuta, přestože už není významově tak podstatná jako ve Freudově době. Z pohledu ryze selského uvažování je platná stále. Čtyřletá holčička vidí chlapečka s penisem. Prostě mu tam něco visí. Takže její přirozená otázka je: „Proč mně to tam nevisí?“ Samozřejmě neuvažuje přesně takhle, ale někde v té hlavě, v nevědomí, zůstává ta otázka nezodpovězena. Jednou z možných odpovědí pak je, že dospěje k určitému poznání, protože má zkušenost s vlastním sebeuspokojováním.

Dětská masturbace je jedním z témat, jimiž Freud děsil puritánskou společnost. Jak to s ní je?

Děti masturbují už od druhého, třetího roku věku, i když to nechceme slyšet a připouštět si to. Za Freuda to bylo velmi odmítáno. S masturbací u dětí se rodiče obvykle těžko vyrovnávají i dnes, dokonce mají tendenci je za ni trestat, ať už otevřeně, či skrytě. Chlapeček postupem doby zjišťuje, že jeho penis je velmi „cenným statkem“, o nějž by nechtěl přijít. Někteří rodiče mu tím dokonce pohrozí, byť jen žertem, a on se začne bát. Pro svůj strach má ostatně hmatatelný důkaz – vidí tu holčičku, která penis nemá. Takže dojde k závěru: „Ona byla asi neposlušná a masturbovala, tak jí ho uřízli.“

Vztahy s rodiči jsou dalším důležitým pilířem Freudovy teorie. Tvrdí například, že všichni chlapci v určité vývojové fázi trpí Oidipovým komplexem. Je to pravda?

Soupeření o matku mezi otcem a synem bezpochyby existuje. Není to ničím výjimečným a známe to všichni. Nevím, možná máte tu zkušenost i vy. Já sám se přiznám, že když mě matka objímala, tak jsem v těch pěti šesti letech měl erekci, vzrušilo mě to. Tatínek pak samozřejmě nelibě nese, když syn vyjadřuje svou touhu po matce. Proto se nedoporučuje, aby děti od třetího čtvrtého roku spaly s rodiči v posteli, protože k tomu vzrušení může dojít.

Tak na to si vážně nevzpomínám. Nejspíše jsem to vytěsnil, čímž se dostáváme k dalšímu důležitému aspektu psychoanalýzy. Člověk uzavírá do nevědomí některé zážitky, které ho pak mohou dlouhodobě traumatizovat.

Nevědomí já považuji za jeden z nejpodstatnějších geniálních Freudových objevů. Ten termín byl předtím samozřejmě znám, například z antické a německé romantické filozofie, ale Freud mu dal smysl a náplň z hlediska

Doc. PhDr. Jiří Kocourek, Ph.D. (70)

Brněnský rodák je přímým členem, výcvikovým a supervizním psychoanalytikem Mezinárodní psychoanalytické společnosti a spoluzakladatelem České psychoanalytické kliniky v Opocně. V Praze založil a vede výcvikový Institut aplikované psychoanalýzy. Vydal několik vlastních odborných knih (například *Horizonty psychoanalýzy*) a ve svém nakladatelství publikoval Sebrané spisy Sigmunda Freuda.

psychopatologie a normy. Všechny ty problémy, o nichž jsme mluvili, mají své kořeny a příčiny v našem nevědomí, kam odsouváme traumatické skutečnosti. Ty podléhají dětské amnézii. Při psychoanalýze pak děláme jakousi rekonstrukci našich „zapomenutých“ vzpomínek. Tím, jak člověk začne více poznávat sám sebe a mechanismy svého chování, zbavuje se svých obtíží.

Spousta lidí se ale psychoanalýzy právě z tohoto důvodu bojí. Mají strach, že by vytáhli na světlo něco, co by raději nechali ležet hluboko ve tmě. Co byste jim poradil? Pacientům vždycky říkám: Je to leckdy bolestný proces, ale obnova starých traumat vám dnes pomůže ujasnit si skutečnosti, které jste v dětství viděli deformované.

Jaký nejrozšířenější omyl ohledně psychoanalýzy mezi laiky panuje?

Že jde jen o sexualitu. A pak například slavný fyzik Norbert Wiener tvrdil, že nechce být vřazen do stáda spokojeně chrochtajících svini, že psychoanalýza člověka znásilní. To je jeden z největších omylů. Naopak. Já jsem vždy veden tím, co mi říká pacient. Provádím ho jablonořným sadem, a když projeví zájem o nějaké jablko, pomohu mu na ně dosáhnout. Jsem interpretem, nic mu nesugeruji. Každý máme obranné mechanismy, jimiž zvládneme realitu. Vznikají v dětství a v dospělosti už moc nefungují. Když se jich člověk zbavuje, cítí se pak jako nahý v trní. Všechno je najednou bolestivé.

Existují lidé, na něž se teorie psychoanalýzy nedá aplikovat?

Freud ji kdysi aplikoval jen na dospělé jedince. Dnes už je psychoanalýza docela někde jinde. Provádí se od úplně malých dětí až po staré lidi. Jsou ovšem výjimky dané vyšší intelektu, a především schopností pacienta navázat „přenos“. Každý z nás vůči autoritám vykazuje určitý vzorec chování, jež jsme si osvojili v dětství vůči svým rodičům. Jde o vytváření důvěry pacienta k analytíkovi. Měl jsem například pacienta, který byl skoro o půl hlavy vyšší než já. Měl velké problémy se svým

otcem a až po roce mi řekl, že se mě bál, neboť mě viděl jako člověka, jenž je o hlavu větší než on! Tak moc ho při jeho přenosu oklamaly jeho oční senzory.

Dnes je Freud považován za obrovskou vědeckou kapacitu. Přesto stále existují i odpůrci psychoanalýzy. Co byste jim vzkázal?

Myslím, že platí to, co kdysi formulovat Freud. Psychoanalýza zvýznamnila sexualitu, a to i tu dětskou. Navíc ukazuje, že vůbec nejsme těmi rozumnými bytostmi, za něž se vydáváme, že jsme ovlivňování a deformováni v mnoha směrech naším nevědomím. Ta iracionalita je daleko výraznější, než jsme ochotni si připustit. Psychoanalýza ovšem zároveň objevuje něco, čeho se můžeme bát. Málokdo je samozřejmě ochoten strkat prsty do ohně a způsobit si bolest jen proto, aby poznal, jaký ten oheň je.

Roman Casade ■

Proč být členem Sazka klubu?

Můžete si zahrát třeba o

**MÁJOVÝ
MILION**

Losujeme již 31. 5. 2018

Stačí se registrovat na terminálech Sazky nebo na www.sazka.cz/sazka-klub

